

**PARSELLYATIV TUZILMALARNING STILISTIK VAZIFALARI. (E.
BRONTE "WUTHERING HEIGHTS" ASARI MISOLIDA)**

Qurbonova Nasiba Sobir qizi

Jizzax davlat pedagogika universiteti

E-mail: nasibakurbanova1333@gmail.com

Tel: 998915931333

Annotatsiya: *Qo'shimcha gapning vazifasi parsellyatli konstruktsiyalarning asosiy ma'nosini belgilaydi. Shundan kelib chiqqan holda, biz parsellyatsiyadan foydalanishning maqsadi nutqni (individual bayonotlarni) ifodali rang berish, shuningdek, semantik va hissiy yukni berish degan xulosaga kelishimiz mumkin.*

Kalit so'zlar: *Parsellyatsiya, Tasviriy funktsiya, Parselli konstruktsiya, Metafora, Taqqoslash, Emotsional-ajratish, Posilkalar.*

Kirish

E. Bronte tomonidan "Wuthering Heights"¹ asarida qo'llanilgan parsellyatli tuzilmalar muayyan funktsiyalarni bajaradi. Romanni tahlil qilganimizdan ma'lum bo'ldiki, ba'zi bir hikoyaviy gaplarda bo'lakli konstruktsiyalar dialogik xarakterdagi gaplarga qaraganda ancha kam. Buni bizning tadqiqotlarimizdagi haqiqiy misollar tasdiqlaydi. Keling, parsellangan konstruktsiyalar bajaradigan funktsiyalarning har birini, ya'ni majoziy, xarakteristik, emotsional-eksklyuziv va ekspressiv-grammatik funktsiyalarni batafsil ko'rib chiqaylik.

Tasviriy funktsiya

Vizual uslublarni hal qilishda parsellyatsiya faol qo'llaniladi. Tasvirlangan narsalarni badiiy va obrazli tasvirlashda namoyon bo'ladigan vizual funktsiyada, quyidagi vazifalarni bajaradi:

1) Parsellyatsiya matnni shunday ajratadiki, ketma-ket voqealar alohida ramkada taqdim etiladi:

¹ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847

a) Joseph seemed sitting in a sort of elysium alone, beside a roaring fire; a quart of ale on the table near him, bristling with large pieces of toasted oat-cake. And the black pipe in his mouth. ²

Yusuf go'yo bir o'zi xutrsandchilikda, gulxan yonidagi o'tirgandek edi; uning yonidagi stolda bir litr achchiq piva, qovurilgan sulidan tayyorlangan tortning katta bo'laklari bilan to'ldirilgan. Va uning og'zida qora kukun.

Ushbu misolda muallif posilka bilan o'quvchilar e'tiborini qaratadi. Bizning oldimizda ayni paytda sodir bo'layotgan voqealar tasvirlangan. Rasm qahramoni bizga yonayotgan olov yonida yolg'iz o'tirgan holda taqdim etiladi, uning yonida ale quyilgan stol va tort bo'laklari bor. Muallif alohida parchada, yuqoridagilarga qo'shimcha ravishda, qahramon tishlarida qora sigaret tutgan lahzani kiritishga qaror qildi. O'quvchi e'tiborni ajratilgan parchaga qaratish imkoniyatiga ega. Ushbu bayonot bizga odam haqida ba'zi ma'lumotlarni aytib beradi, uning maqsadi ma'lum bir vaziyatda tasvirlangan alohida lahzani ta'kidlashdir, go'yo biz o'zimiz nima bo'layotganini tekshirayotgandek.

Ushbu ta'kidlarga quyidagilar misol bo'lishi mumkin:

b) His visits were a continual nightmare to me. And to my master also.³

Uning tashriflari men uchun doimiy dahshatli tush edi. Va xo'jayinimga ham.

c) 'Happen fourteen mile hills; and a rough road'. ⁴

'O'n to'rt mil tepaliklarda sodir bo'ladi; va qo'pol yo'l".

Ushbu misollarda biz ba'zi aniq voqealarni ko'rishimiz mumkin. Sintaktik tuzilmaning tinish belgilariga bo'linishi bilan bo'lish. Sintaktik tuzilmaning tinish belgilariga bo'linishi bilan, voqelikni idrok etishning ma'lum bir tuyg'usi.

Tadqiqot metodologiyasi

Parsellyatsiya jumlaning muallifning kompozitsion niyati va tasvirlangan hodisa, obyekt xususiyatlariga ko'ra ajratadi; Parsellyatsiya shuningdek, umumiy rasmning tafsilotlarini ajratib ko'rsatadi va tasvirlangan narsalarni badiiy va obrazli konkretlashtirish nuqtai nazaridan muhim ma'lumotlarni ta'kidlaydi. Masalan:

² Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-378

³ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847 p.171

⁴ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847 p. 488

a) The long light hair curled slightly on the temples. The eyes were large and serious. Too graceful.⁵

Uzoq och rangli sochlar chakkadan biroz qayrilgan. Ko'zlari katta va jiddiy edi. Juda nafis.

Bunda oldingi ikki gap tavsiflovchi xarakterga ega va "juda nafis" posilka tasvirlangan vaziyatning tushuntirish funktsiyasini bajaradi, ya'ni u bilan juda muhim bo'lgan narsani tushuntiradi. Muallifning nuqtai nazari, o'quvchining chuqur tushunishi bilan bog'liq

Quyidagi misolda biz ma'lum bir qahramonning tavsifini ko'rishimiz mumkin, bu erda posilka (alohida bo'lak) asosiy rol o'ynaydi, uni o'qib chiqqandan so'ng biz bu shaxs haqida ma'lum bir xulosa chiqarishimiz mumkin. Shunday qilib, bunday misolda muallifning baholash funktsiyasi eng aniq namoyon bo'ladi, bu erda u qahramonning ma'lum bir portretini yaratadi, unga ma'lum bir holatda eng muhim ko'rinadigan narsani ta'kidlaydi.

b) 'But, for all that, I was not going to sympathise with him. The brute beast!'⁶

Lekin, shunga qaramay, men unga hamdard bo'lmoqchi emas edim. Yirtqich hayvon!

c) 'She's a beauty, it is true. But not an angel'.⁷

"U go'zal, bu haqiqat. Lekin farishta emas".

Bu yerda asar qahramonining ikki fazilati o'rtasidagi qarama-qarshilik aniq ifodalangan. U go'zal, lekin muallif posilkada "Lekin farishta emas" degani shundaki, bu xususiyat unda ko'p vaziyatlarda ko'proq namoyon bo'ladi va o'quvchi bunga e'tibor berishi kerak, ya'ni muallif nima demoqchi bo'lganini tushunamiz. Bunda "lekin" bog'lovchisi bo'lgan murakkab gap qismlarga ajratilib, ikkinchi bo'lakning semantik ahamiyatga ega ekanligiga urg'u beriladi.

Ba'zi hollarda, mustaqil ravishda ajratilgan bayonotlar istehzoli tovush, yengil hazil va ajablanish effektiga ega bo'ladi. Misol tariqasida quyidagi jumlaning keltirishimiz mumkin:

⁵ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847 p. 104

⁶ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847 p-273

⁷ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847 p-479

d) 'Why, how very black and cross you look! And how funny and grim!' ⁸

d) 'Nega, siz qanday odamovi va jahldor ko'rinasiz! Va qanday kulgili va dahshatli!

Parsellyatsiya usuli ko'pincha mualliflar tomonidan ekspressiv vositalar bilan bir qatorda qo'llaniladi, ulardan biri metafora bo'lib, bu holda xarakterni tasvirlashda nutq kontekstining ekspressiv imkoniyatini oshiradi. Biz quyidagi misolda E. Bronteda shunga o'xshash texnikani topamiz:

e) 'Tell her what Heathcliff is: an unreclaimed creature, without refinement, without cultivation. An arid wilderness of furze and whinstone.' ⁹

Unga Hitkliff nima ekanligini ayting: o'zlashtirilmagan, yaxshilanmagan, o'stirilmagan mavjudot. Sariq o'simlik va qora toshlardan iborat qurg'oqchil cho'l.

Metafora yashirin taqqoslash bo'lgani uchun, bu holda romanning bosh qahramoni Ketrin Xitkliffni qo'pol va befarq deb atagan, nafosat va madaniyatdan mahrum mavjudot. Posilka mohiyatni ochib beradi, asosiy qismda aytilgan so'zlar, ya'ni Ketrinning tasvirlangan qahramonning mohiyati haqidagi fikrini konkretlashtiradi. Xitkliffni qushqo'nmas va qushqo'nmas bilan o'sgan tog'li er bilan taqqoslab, muallif shunga mos ravishda ushbu so'zlarga e'tibor qaratadi, chunki uning shaxsiyatining bunday tavsifi uning insoniy tabiatiga to'liq mos keladi. Metafora o'z mohiyatini quyidagi misolda ham aks ettiradi:

f) 'If you weren't more a lass than a lad, I'd fell thee this minute, I would; pitiful lath of a crater!' ¹⁰

«Agar sen qiz bola bo'lmaganingda, men seni shu daqiqada yiqitgan bo'lardim, men; achinarli krater yo'li! (354-bet)

3) Parsellyatsiya kutilmagan pauzani, ritmda uzilishni keltirib chiqaradi, bu harakatlar boshlanishidan hayratlanish ifodasini kuchaytiradi:

a) Many a window showed black gaps deprived of glass. Here and there. ¹¹

Oynadan siniq qora bo'shliqlar ko'rinardi. Bu yerda va u yerda.

⁸ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847 p-83

⁹ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-163

¹⁰ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-354

¹¹ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847 p-540

b) Heathcliff had returned from his watch earlier than usual; owing to the sudden storm.¹²

Xitkliff odatdagidan ertaroq qaytdi; to'satdan boshlangan bo'ron tufayli.

Birinchi misolga asosan, biz nuqta degan xulosaga kelishimiz mumkin asosan ajratilgan birlikni tushunishga ta'sir qilishi mumkin. Agar nuqtani olib tashlab, gapni yaxlit holda taqdim etamiz, buni asosan ajratilgan birlikni tushunishga ta'sir qilishi mumkin. Agar nuqtani olib tashlab, gapni yaxlit holda taqdim etsak, urg'u o'zgarib, gap yozuvchi o'quvchilar e'tiborini tortmoqchi bo'lgan ma'nosini yo'qotishini sezamiz. Asarning ma'lum bir qismida ifodalangan ma'lum bir fikrni umumlashtirishga yordam beradigan teng ritmning buzilishi taassurotlari paydo bo'ladi.

Ikkinchi misolni tahlil qilib, gapning ikkinchi qismi (uchuncha) o'z tarkibida gapning asos bo'lagi bilan bog'lanib, uning davomi ekanligini aniqladik. Keling, ikkala qismni bir butunga birlashtirishga harakat qilaylik:

Heathcliff had returned from his watch earlier than usual owing to the sudden storm.

Xitkliff to'satdan boshlangan bo'ron tufayli odatdagidan ertaroq qaytdi.

Shuni ta'kidlash kerakki, bayonotning ma'nosi o'zgarmagan; parselli konstruktsiya oddiy tuzilishga ega bo'lgan gapga aylandi. Ammo muallifning maqsadi nima bo'lganini, ya'ni asar qahramoni Xitkliff nima uchun odatdagidan ertaroq qaytib kelganini tushuntirishdir. Buning uchun ishlatilgan posilka "to'satdan boshlangan bo'ron tufayli" - owing to the sudden storm.

Tahlil va natijalar

Parselli konstruktsiyaning xarakteristik vazifasi sub'ektning nutq uslubiga taqlid qilishdir. Keling, batafsil ko'rib chiqaylik.

1) Parsellyatsiya personajlarning og'zaki-suhbatli dialogik va monolog nutqiga xosdir. Masalan:

a) 'What! You come back? Again?'¹³

¹² Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-279

¹³ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-147

a) "Nima! Qaytib kelasizmi? Yana?"

Ko'rib turganimizdek, suhbat ikki kishi o'rtasida bo'ladi. Bunday holda, biz aniq bir tuyg'uning ajratilgan qismida, ya'ni ajablanib (zarba) ifodasi haqida gapiramiz. Muallif posilka bilan qahramon hech qachon ko'rishni kutmagan odamni ko'rganida ko'zlariga ishonmaganligini yana bir bor ta'kidlaydi. Posilka shunga mos ravishda uning nima bo'layotgani haqidagi taassurotini mustahkamlaydi. Quyidagi misolda shunga o'xshash narsa sodir bo'ladi:

b) "Miss Earnshaw? Nonsense!" cried the dame.¹⁴

Miss Ernshou? Bema'nilik! – baqirdi xonim.

Quyidagi misol ham e'tiborimizni tortdi:

c) 'Here! you go with her round the farm. Quite alone?'¹⁵

"Shu yerdami! siz u bilan fermani aylanib chiqasiz. Yolg'izmi?"

Bu erda uchastkali qurilish qahramonning g'azab va umidsizlikni ifodalovchi hissiy holatini ko'rsatadi. Bu so'zlar tegishli bo'lgan qahramon aniq tushkunlikka tushgan. Uning so'zlariga ko'ra, u g'amxo'rlik qilishi aniq, u o'ziga xos rashk bilan to'lgan va biz ham ba'zi tajribalarni kuzatishimiz mumkin. Bu fikr uning og'zidan to'satdan chiqib ketganga o'xshaydi, bu esa posilkadan foydalanishga olib keladi. Avvalgi misolda bo'lgani kabi, posilka faqat tirnash xususiyati beruvchi holatni kuchaytiradi.

Ushbu parcha muallifning qahramon orqali tasvirlangan narsaga munosabatini bildiradi, uning so'zlari uning haqiqiy ichki holatini ko'rsatadi va Ketrin o'z otasi haqida o'z fikr-mulohazalarini bildiradi, u yagona bo'lib chiqdi. Linton bilan uchrashuvlariga qarshi. Uning bunday bayonoti otasini, oxir-oqibat, noto'g'ri deb o'ylashga undagan bo'lardi.

e) 'I swear I'll make the most of it. The most!' ¹⁶

“Qasam ichamanki, men bundan maksimal darajada foydalanaman. To'laligicha!"

¹⁴ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-77

¹⁵ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-350

¹⁶ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-179

Bayonotdan ko'rinib turibdiki, Hitkliff romanining qahramoni jumlaning birinchi qismida nafaqat va'da qiladi, balki qasamyod qiladi va keyingi voqealar uchun qo'lidan kelganini qiladi, shuning uchun "eng" posilkasi o'quvchiga uning so'zlari ekanligini isbotlaydi. bejiz emas, ajraladigan qismi uning nutqini idrok etishni kuchaytiradi, kelajakda har tomonlama oqilona harakat qilishini ta'kidlaydi. Shunday qilib, qahramon o'z so'zlarida qanchalik qat'iy ekanini payqashimiz mumkin.

f) 'Yes, yes,' answered he: 'but is this the only time you have beheld him? 'Think!

Ah! You have a short memory. Indeed.¹⁷

Ha, ha, — deb javob berdi u: — lekin bu siz uchun yagona vaqt u haqidagi? 'O'ylab ko'ring!

Oh! Sizda juda kam xotira bor. Haqiqatdan ham.'

Ushbu misolda posilkali dizayn maxsus hissiy fon yaratadi. Dizayn intonatsiyani, ya'ni qahramonning so'zlariga xos bo'lgan hissiy tajribani etkazish vositasi sifatida ishlaydi.

Oddiy vaziyat quyidagi misolda tasvirlangan:

g) 'Now, since I've seen her, I'm pacified. A little.'

Endi men uni ko'rganimdan beri tinchlandim. O'zgina.'

2) Parsellyatsiya ichki nutqni tasvirlash vositalaridan biri bo'lib, unda qahramonning hozirgi holatining xususiyatlari namoyon bo'ladi. Masalan:

a) I asked, in order to rouse him; for he would not stir. Not.¹⁸

So'radim, uni uyg'otish uchun; chunki u qo'zg'almas edi. Yo'q.

Ajraladigan qism "yo'q" o'ziga xos mantiqiy tanlovga ega. Umuman olganda, ajralgan konstruktsiya posilkadan oldingi qismga nisbatan alohida semantik konnotatsiyaga ega degan xulosaga kelishimiz mumkin. Bo'linish bayonotga alohida xususiyat beradi. Bu erda qahramon keskin tarang ko'rinadi. Posilka quyidagi misolda xuddi shunday rol o'ynaydi:

b) I carried it, and repeated the message. Strictly.¹⁹

¹⁷ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-345

¹⁸ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-526

¹⁹ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-503

b) Men uni oldim, xabarni takrorladim. Qat'iy ovozda.

Ko'pincha parselatsiya xatti-harakatni tavsiflash uchun ishlatiladi, shuningdek qahramonning nutqi. Muallif "qat'iy" so'zini chiqarib tashlashni zarur deb hisobladi, shuning uchun u bizning e'tiborimizni qahramon tomonidan aytilgan aniq so'zlarning emas, balki o'quvchilarning tasavvur qilish imkoniyatiga ega bo'lishi uchun u taqdim etilgan ohangning muhimligiga qaratadi. hamma narsa batafsil.

Romanda qahramonlarning hissiy zarbalari va kechinmalari bilan bir qatorda muallif muayyan vaziyat haqida fikr yuritish jarayoni sodir bo'ladigan konstruksiyalardan ham foydalanadi. Ya'ni, o'zingiz bilan ichki dialog:

c) After a while, she changed her behaviour, and became incapable of letting him alone: talking at him; commenting on his stupidity and idleness.²⁰

Bir muncha vaqt o'tgach, u xatti-harakatini o'zgartirdi va uni yolg'iz qoldirishga qodir emas edi: u bilan gaplashish; uning ahmoqligi va bekorchiligini sharhlab.

Muallif, uning fikricha, qahramon fikrlarining butun oqimini ochib beradigan fragmentni chiqaradi, bu esa alohida semantik ma'no beradi.

Ba'zan muallif parsellyatsiyadan faqat bayonotning ma'lum bir tafsilotini ta'kidlash uchun emas, balki qahramonning umumiy hissiy holatini kuchaytirish uchun ham foydalanadi. Shunga ko'ra, parsellangan tuzilmalardan foydalanish tavsifni yanada jonli va ifodali qilish imkonini beradi.

Hissiy chiqarish funktsiyasi

Emotsional-ajratish funktsiyasi konstruksiyalarga xos bo'lib, unda parsellyatsiya hissiyotlarni, hissiy holatni yoki emotsional baholashni ta'kidlash vositasi bo'lib xizmat qiladi.

a) 'Nelly, take her; and leave me, all of you! Leave me! Just for a moment, at least.'²¹

Nelli, uni olib ket; va meni tark eting, hammangiz! Yolg'iz qoldiring! Bir lahzaga, hech bo'lmaganda.'

²⁰ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-497

²¹ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-513

Ko'rib turganimizdek, qahramonning ahvoli chegaradosh umidsizlikdir, yolg'iz qolishi, uzoq vaqt bo'lmasa ham, yolg'iz qolishi kerakligi.

Gapning bo'linishi gapga alohida, yangi tovush beradi.

Aynan "bir lahzaga, hech bo'lmaganda" posilka asosiy g'oyani ishlab chiqish va taqdim etishga turtki beradi, u butun tuzilgan tuzilishga kiritilgan va lirik muhitni yaratishga hissa qo'shadi.

b) 'Oh, Mr. Lockwood, I cannot express what a terrible start I got by the momentary view! Those deep black eyes! That smile! And ghastly paleness!'²²

"Oh, janob. Lokvud, men ajoyib ko'rinish qarab qanday dahshatli boshlanganimni so'z bilan ayta olmayman! O'sha chuqur qora ko'zlar! Bu tabassum! Va murdadek ko'rinish!

Ushbu misolda muallif qahramonning ong oqimini tasvirlash uchun parselatsiyadan foydalanadi. Qahramonning fikrlari bir zumda, uning ongida miltillashi bizga posilka texnikasi tufayli ayon bo'ladi. Bronte posilkalarni jumlaning alohida qismlariga ajratadi, ular juda muhim narsani tushuntirish rolini o'ynaydi. Muallif, shuningdek, qahramonning holatini, uning hissiy tuyg'ulari oqimini, bu haqda gapirish unga qiyin bo'lishi mumkinligini etkazishga harakat qiladi, chunki bu uning uchun chuqur his-tuyg'ularni uyg'otayotganini ko'ramiz. Ushbu uchastkali qurilish yordamida o'quvchilar qahramonning o'z so'zlarini qanday talaffuz qilishini, ya'ni u qanchalik chalkashlik bilan gapirishini aniq aniqlash va shu bilan uning hissiy holatini eng aniq tasvirlash imkoniyatiga ega. O'ylar oqimi shu qadar kuchliki, u to'lib-toshgan his-tuyg'ular, u nima haqida gapirayotganidan qanchalik hayratda. Bo'linish dinamizm ta'sirini yaratadi, ya'ni tez rivojlanish fikrlar oqimi.

c) 'Damnable witch! dare you pretend to rouse him against me? Fling her into the kitchen! Do you hear! Right now! Off with her!'²³

"Jodugar!" Uni menga qarshi qo'zg'atishga jur'at eta olasizmi? Uni oshxonaga tashlang! Eshityapsizmi! Hoziroq! U bilan qoling! ²⁴

²² Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-526

²³ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-512

²⁴ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-512

Bu posilkalar gradatsiyani qanday yaratishiga misol bo'ladi, ya'ni har bir keyingi posilka qahramonning bayonoti va holatini hissiy jihatdan mustahkamlaydi. Hissiy nuqtai nazardan, ikkinchi posilka "u bilan birga" birinchi posilkaga qaraganda qahramonning nutq paytidagi holatini aniqroq ifodalaydi. Boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, ikkinchi qism birinchisiga ustunlik qiladi. Bunday holda, oxirgi posilka hissiyotning eng yuqori darajasi, butun tuzilishning ma'nosidir.

Posilka quyidagi misolda xuddi shunday rol o'ynaydi:

d) 'He's a lying fiend! A monster! And not a human being!'²⁵

"U yolg'onchi shayton! Yirtqich hayvon! Odam emas!"

Birinchidan, asar qahramoni odamni hayvon bilan taqqoslaydi, "monster" (birinchi posilka), bu allaqachon hissiy nuqtai nazardan kuchli rangli so'z bo'lib, keyingi qismda u uni umuman shaxs deb hisoblamaydi. Ya'ni, mohiyatiga ko'ra, hissiy baholashning bosqichma-bosqich kuchayishi mavjud.

Oldingi ikkita misol shaxsni tavsiflashda salbiy xarakterga ega edi. Endi men teskari, ya'ni ijobiy bahoga ega bo'lgan misolni keltirmoqchiman:

e) 'God! What a beauty! What a lovely, charming thing!'²⁶

Ey Xudoim! Qanday go'zallik! Qanday yoqimli, maftunkor narsa!

Har bir uchastkali tuzilma tasvirlangan vaziyatning tabiatini boshqacha tarzda tasvirlashi mumkin.

f) 'He died true to his character: drunk as a lord. Poor lad!'²⁷

'U o'z fe'l-atvoriga loyiq holda vafot etdi: haddan tashqari mast edi. Bechora yigit!

Bu misoldan kelib chiqadigan bo'lsak, bu erda odamga achinish bor. Muallif parsellyatsiyadan foydalanib, qahramonning nutq paytida boshidan kechirgan, sodir bo'lgan voqeadan pushaymon bo'lgan tuyg'usini birinchi o'ringa qo'yganga o'xshaydi.

Ekspressiv-grammatik funktsiya

Ekspressiv-grammatik (sintaktik) funktsiya har qanday sintaktik munosabatlarni ifodalashdan, ya'ni gap a'zolari orasidagi bog'lanishlarni

²⁵ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-116

²⁶ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-332

²⁷ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-297

o'zgartirishdan iborat. Bu vazifa, asosan, parselatsiya yordamida gap a'zolari o'rtasidagi bog'lanishning parchalanish tarkibidagi munosabatlari batafsil yoritilgan va tushuntirilgan hollarda ifodalanadi. Ushbu funktsiyaga ko'ra, bo'linish ko'pincha kutilmagan bo'lib chiqadi, chunki u jumla a'zolari o'rtasidagi tabiiy grammatik aloqalarni buzadi. Quyidagi misol dalil sifatida xizmat qilishi mumkin:

a) 'Wisht! Wisht!' muttered the young man, reproachfully; I will not hear you speak so to him. Have done.'²⁸

a) "hey! Hey! — deb ming'irladi yigit, norozi ohangda; — Unga shunday gapirganingizni eshitmay. Biz kelishgandik.

Nuqta bilan ajratilgan "kelishgandik" posilkasi pauzani aks ettiradi, ma'lum ma'no kasb etadi va aniqlovchi (tushuntirish) vazifasini bajaradi. Agar biz davrni olib tashlashga harakat qilsak, biz oddiy jumlagacha ega bo'lamiz, bu posilkali qurilish emas. Lekin, shu pozitsiyadan kelib chiqib, gapdagi so'zlar o'rtasidagi grammatik bog'lanish butunlay uziladi, ya'ni gap mantiqiylikni yo'qotadi: Hey! Hey! — deb ming'irladi yigit norozilik bilan; Unga qilgan gapiingni eshitmayman. Shuni ta'kidlash kerakki, umumiy tuzilishning nuqta bilan ajratilgan ikkita bo'lagi bir-biri bilan bir mavzu bilan bog'liq. Va shuning uchun shundan kelib chiqadiki, murakkab konstruktsiya asosiy bayonotni (posilkani) mustahkamlash va ta'kidlash imkonini beradi va uni ma'no jihatidan yanada mazmunli qiladi:

b) 'I'm really extremely angry; only I'm so pleased I can't show it! But you must hold your tongue about MY uncle; he's my uncle. Remember.'²⁹

b) Men juda g'azabdaman; baxtinga buni ko'rsatolmayman! Lekin amakim haqida tilingni tut; u mening amakim. Eslab qol.

Bo'lakli konstruktsiyali gaplarning tuzilishi va ma'nosi

Murakkab tuzilmalarning xususiyatlariga o'tishdan oldin, biz qisqacha tahlil qilamiz va posilka nima ekanligini eslaymiz. parsellyatsiom sintaktik vosita bo'lib, badiiy adabiyotda keng tarqalgan. Bu hodisa bir sintaktik tuzilmaning intonatsion jihatdan alohida elementlarga bo'linishidan iborat. Olingan konstruktsiya parcellated

²⁸Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-512

²⁹ Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847. P-355

deb ataladi, uning maqsadi mustaqil bayonotdagi eng muhim ma'lumotlarni ajratib ko'rsatish va shu bilan ajratilgan qismga semantik ekspressivlikni berish va diqqatni unga qaratishdir. Posilkalar, o'z navbatida, gapning oldingi (asosiy) qismida aytilgan gapning ma'nosini aniqlaydi va ochib beradi. Shunisi e'tiborga loyiqki, ikkala qism ham bitta tomonidan birlashtirilgan mavzu yo'q va bitta vaziyatni belgilashga xizmat qiladi.

Xulosa

Parsellyatsiyada gapning bir a'zosi yoki murakkab qo'shma gapning butun qismi ajratiladi. Ya'ni, tuzilishi nuqtai nazaridan, parsellyatsiya oddiy va murakkab gaplar darajasida amalga oshiriladi.

Shunday qilib, biz o'rgangan materialimiz shuni ko'rsatdiki, E.Bronte o'z ijodida sodda va murakkab gaplarda qo'llagan parselli konstruksiyalar o'zining tuzilishi va ma'nosi jihatidan xilma-xildir. Biz ko'rsatgan har bir misolning o'ziga xos xususiyati va ifodalash imkoniyatlari mavjud. Shuni alohida ta'kidlashni istardimki, romanda sodda gap tuzilishiga asoslangan parselli konstruksiyalar ustunlik qiladi, bu esa o'z navbatida badiiy nutqqa jonlilik va ifoda baxsh etadi

ADABIYOTLAR:

1. Ayyub G'ulomovich G'ulomov. O'zbek tili grammatikasi. 1976
2. Emily Brontë. Wuthering Heights. United kingdom-1847
3. Вейнрейх У. О семантической структуре языка. – В кн.: Новое в лингвистике. Вып. V.– М.: Прогресс, 1970. – С. 177-183.
4. Фефеловой Дарии Николаевны. ТЕКСТООБРАЗУЮЩАЯ РОЛЬ ПАРЦЕЛЛЯЦИИ И ЕЕ СТИЛИСТИЧЕСКИЕ ФУНКЦИИ В РОМАНЕ Э. БРОНТЕ «ГРОЗОВОЙ ПЕРЕВАЛ». БЕЛГОРОД 2018
5. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). – Москва: Высшая школа.- 1990.; Nida E.A. The theory and practice of translation. – Leiden. – 1969;
6. Qurbonova N., Botirova H. BIR VA IKKI PARTSELLYATDAN IBORAT GAPLAR TAHLILI. O'zbekiston Milliy Universiteti Xabarlari, 2023
7. Salomov G'. Tarjima nazariyasiga kirish. – Toshkent, 1978. 18-b.

8. Shveytsar A. D. Перевод в лингвистике. М., 1985.
9. Barxudarov L. S. Языки перевод. Москва, 1978.
10. Zou, J. (2016). On the Translation of Long and Complex English Sentences. International Journal of Language and Linguistics, 4(6), 190-197. DOI: 10.11648/j.ijll.20160406.11 (Science Publishing Group).